COL-LOQUI DE QUATRE APRENENTS:

UN TEIXIDOR, UN FORNER, UN SASTRE Y UN SABATER.

Confrares de la alegría
y devots del bon humor,
si estau un poch de patxorra,
escolteu ab atenció,
que'us vull referir un cuento
alegre, gustós y nou.
Una tarde de estas festas
passava jo desdel Born
per la vora del gran rech
dret á la plassa dels porchs,
quant vegí sobre un pedrís
dels que fan barana al pont,
quatre canaris novells
que estavan prenent lo sol,
y que passavan lo cant
ab molta gala y primor.
Viu allí quatre aprenents,
que formavan entre tots
la mes pícara quatreta
que se haja vist de minyons.
Lo un se diu Climent Borrüga,
es natural de Ripoll,
es fill de un pedrenyaler,
y es aprenent teixidor.
Altre que fa de forner,
se anomena Blay Cendrós,
y es fill de una pobre viuda
de la vila de Riudoms.
Lo ters es fill de un pagés
que fou batlle de Puiggrós,
se diu Bernat Pastanaga,
fa cara de gran bribó,
y, segons diu, se ha fet sastre
per no anar detras dels bous.
Lo quart es lo mes vergant,
si bè apareix un mussol,
(que prou vegadas als fets
la cara no correspon):
es de la plana de Vich,
batejat en Torelló,
es aprenent sabater,
y s' diu Celdoni Clicot.
Estavan los quatre allí
dihentse quatre mil mots,
quant jo reparant la bulla,
procurí acostarmehi prop,
assentantme detras de ells,
com qui no hi es per axó.
En aquest temps lo forner,
parlant ab lo teixidor,
li deya: ¡ Ay desditxat!
No sé com fores tan boig,
que prenguesses eix ofici
en que serás un pobrot,
un perdut, un mort de fam,
desconegut, sense nom,
puig lo mes que pots pretendrer
es ser mestre teixidor.
Si lo mestratge no alcansas,
si no logras aqueix goig,

¿qué serás tota ta vida
sinó un pobre burinot,
reduhit á la miseria
de dormir sempre tot sol?
Perque ¿cóm podrás casarte
si may tindrás quatre sous?
Mentres serás aprenent
no temes tornarte gros,
ni tingas por de enfitarte,
que bè ten guardarán prou.
No t' veurás may fart de pa,
de vi non' beurás un got,
serás esclau del taler
consuminte per racons;
passarás altras desditxas
quem causan compassió.
Mes nosaltres los forners
som molt diferents en tot:
apenas som aprenents
ja manejam dinerons;
puig nos ne donan alguns
sols pera portar las pots:
per Nadal tenim estrenas,
y á la matansa dels porchs
recullim de botifarras
una bona porció.
Nosaltres nos passejam
per los carrers mes remots:
traginant pots, y venent
peras cuytas y codonys:
los fadrins solen guanyar
diners á discreció,
y si tenen esperit
pera córrer per lo mon,
á vegadas se fan homes
en una expedició.
Finalment, de nostre ofici
los que al tercer escaló
posan lo peu, es cert tenen
abundants ocasions
de volar prosperament,
y alguns sen pujan de un bot
al carro de la fortuna,
quels dispensa mil favors,
los que no sabeu lograr
vosaltres los teixidors.
Amich, digué lo Climent,
entre las moltas rahons
no set' pot negar que tens
alguna part de rahó;
perque verdaderament
en materia de dar bots,
ó fer salts, ó remontarse
fins á la esfera del sol,
tots los de nostre estament
es cert que uns ignorants son:
no aspiran á tanta altura,
y es la moderació
la que sos desitgs regula:
peró dígasme, Cendrós,
¿no es axó lo mes segur?
¿no es sempre axó lo millor?
No sabrém volar tan alt,
es veritat: mes tampoch
non's trovarém exposats
á que los ardors del sol
nos cremen las débils alas,
y n's precipiten al gorch
de una terrible desditxa,
com ha succehit á molts
de vostre gran estament,
que han plorat sense consol.
¿Quants de ells fabricat havian
una torre de esplendor,
y la veren destruhir
los propis arquitectors?
No pretench que la fortuna
me dispense altres favors,
que la de un honrat passament,
que es lo mes elevat colm
á que prudentment aspira
tota nostra ambició.
Si nom' caso, estaré libre
de mil tribulacions:
mes, si vull, no faltará
quim prenga de mil amors,
puig hi ha dona de tal geni,
ques casaria ab un gos;
¿quant mes ab mi, que per últim
no sò geperut ni coix?
Al temps del aprenentatge
passaré alguns treballons,
crech que de tot aprenent
es natural pensió:
peró també considero
que tu los abultas molt;
no serán tants, com ponderan
las tuas expressions.
De pa men donan bastant,
lo vi ja may me ha fet goig,
de vianda no men falta,
perque com no sò golós,
me satisfá facilment
als dematins un pebrot,
al mitg dia la escudella,
y á la nit un plat de cols.
Amich Blay, jo estich content
de haverme fet teixidor,
y donantme Deu salut,
perseveraré gustós.
Aturdit quasi me deixa
tanta copia de rahons
(exclama lo Pastanaga)
mes ara he de parlar jo;
y puig atent vos he ohit,
es just me atengau un poch.
Deixant de la agricultura
aquell treball fatigós,
aquellas duras tareas
y aquell tracte de pastors;
renunciant cávachs y rellas,
podadoras y falsons;
arrimant las espardenyas
y arraconant los esclops,
determiní jo seguir
la mia propensió
que á menestral me tirava:
y despedit de Puiggrós,
me plantí dins quatre dias
en aquesta antigua Cort,
amparo de desvalguts,
y en fi refugi de tots.
Dos ó tres dias rodí
pensatiu y cuydadós,
observant alguns oficis,
que apareixentme tots bons,
me tenian indecisa
realment ma elecció.
Peró, haventho ben pensat,
y ja enterament resolt
en ser sastre, logrí entrar
en casa mestre Grifoll,
que es botiga acreditada.
Fa mes de tres anys que hi sò,
tant content de amos y ofici,
que tot me apar lo millor
que podia jo elegir.
Tant la mestressa me vol
y ab tal carinyo me tracta,
com si germá ó fill li fos.
Lo amo es de tan bona pasta,
que may me ha donat un cop,
no obstant que á un aprenent,
conforme ho sabeu bè tots,
sempre las faltas li sobran,
majorment quant novellot.
La pitota va molt bè;
me donan uns plats de arrós,
uns tascos de carnsalada,
y ara uns trossos de indiot,
que quasi bastar podria
lo de un dia pera dos.
Peró, parlant del ofici,
¿quin com lo nostre es llustrós?
Nosaltres vestim marquesos,
vestim comptes y barons,
vestim generals, príncеps,
papas, reys y emperadors.
No ignoro quels sabaters
calsan á tot gentilhom:
peró ¿qui podrá negarme
que en aqueixa funció
posats de genolls per terra
van entre peus de tothom?
Nosaltres ab desahogo
al costat de un gran senyor
anirém per las botigas
en qualsevol part de mon.
Las senyoras mes il-lustres
fan tal estimació
de nosaltres, ques despullan
sens lo reparo menor
á nostra vista, quedant
sens cotilla ni gipó.
Ab los botiguers estam
en tan bona opinió,
que sens diners nos entregan
las robas de mes valor.

Lo treball de nostre ofici
no fatiga, puig no es fort,
que regularment las feynas
se fan ab molt gran repós.
Feu ara sobre estas cosas
madura reflexîó,
y vejeu si trobaréu
un ofici mes honrós
y que tinga circunstancias
tan apreciables com son
las del nostre: considero
que fora dificultós.
¡Válgam lo beneyt sant March!
sant Crispí! sant Salvador!
digué mirantse lo sastre
son camarada Clicot.
¿De ahont traus tanta materia?
Te aturdias de estos dos,
y xarras mes que una garsa,
mes que trenta gafarrons.
Tinch vist que tant lo Borruga,
com tu y com lo Cendrós,
tots vos demostrau gustosos,
aquell de ser teixidor,
aquest de portar capsana,
y tu de ser sastrinyol.
Donchs advertiu que també
jo gusto de ser pegot:
no m' sab mal rosegar cuyro,
ni estirar lo pel de porch,
ni portar lo devantal
tan untat y safarrós;
que encara que malas llenguas
diuhen que es ofici llort,
jo sé que es honrat ofici,
que es ofici profitós,
y que en ell ho passan bè
tots los bons treballadors:
jo deixo dir lo que vullan,
com me deixen fer mon joch.
Estich en casa de un amo,
que es home de bon humor,
de natural apacible
y amable condició.
Corretgeix benignament,
y ensenya ab molt gran amor:
es compassiu, es afable,
es lliberal y garbós.
La mestressa es de altre geni,
que no m' satisfá del tot:
es tan estreta ab nosaltres,
que en ella no troba lloch
lo que es lliberalitat.
Al dematí quatre nous
me dòna per esmorsar,
y de pa un petit crostó:
ó una cua de arengada
y un parell de rosegons
ab quatre gotetas de oli;
y diu que n' hi posa poch
perque no m' danye lo pit:
jo li estimo lo favor,
peró mes estimaria
que son cor fos generós.
No obstant, com ja me he fet compte
que sols pot durar axó
mentres del aprenentatge
me subjecten los grillons,
me alimento de esperansas
de que arrivant al ditxós
libre estat del fadrinatge,
me atiparé de matons,
de pa de ral, y sisenas
de botifarras y ous:
beuré vi com un inglés,
y ayguardent com un saxó.
Si després puch arrivar
á véncer lo major gorp,
vull dir, á passarme mestre,
ja no envejaré la sort
al rey de la Gran Bretanya,
ni al Sofí, ni al Gran Mogol.
Ja que de nostres oficis
contents nos demostram tots,
(digué lo Climent); importa
que, ajudant Nostre Senyor,
nos esmerem en cumplir
la nostra obligació.
En axó se dividiren,
y jo quedí molt gustós
de haver ohit los discursos
de aquestas conclusions.

Barcelona: Estampa dels Hereus de la V. Pla, carrer dels *Cotoners*.